

theo trình tự thời gian, giáo sư Khoa ghi cả giờ lên máy bay trở về Mỹ : *“11 giờ sáng hôm sau, ngày 4/4/2007, tôi được đưa phi trường Tân Sơn Nhất. Tới nơi, tôi đã thấy anh Trương Lai có mặt ở phòng VIP để tiễn chân tôi. Vì có nhân viên chính phủ lo giấy tờ thủ tục nên tôi có nhiều thì giờ trò chuyện...Tôi có dịp chia sẻ thêm với anh Trương Lai những điều tôi đã nói với ông Kiệt. Trước khi tôi lên máy bay, anh Trương Lai đã thay mặt cho “anh Sáu” và các bạn mà tôi đã cùng làm việc trong những ngày qua chúc tôi thượng lộ bình an. Tôi cảm ơn anh và cũng gửi lời chào tất cả mọi người và xin gặp lại một ngày gần đây”*. [tr.27] . Phải một năm sau, cuộc gặp ấy mới diễn ra được.

Kể nữa thì còn dài, chỉ nhắc lại một kỷ niệm : cũng tháng Sáu, cách đây 14 năm, khi nghe tin ông Sáu Dân mất, gs Lê Xuân Khoa gọi điện cho tôi giọng nghẹn ngào *“Anh Trương Lai ơi, rồi đây tôi còn biết nói chuyện với ai”!*

Tôi hiểu tâm trạng đó của nhà trí thức đã vượt quá cái tuổi “xưa nay hiếm” gần hai thập kỷ đau đầu nỗi lo *“nếu không sớm có chính sách hòa giải thật sự thì thế hệ trẻ sẽ ngày càng thờ ơ với những lời kêu gọi của chính phủ, đất nước sẽ mất luôn các thế hệ trẻ ở hải ngoại”* [tr7]!

Người trí thức già ấy hiểu rõ tầm nhìn và tấm lòng của ông Sáu Dân, cũng xấp xỉ tuổi ông. Nhà lãnh đạo từng trải ấy hiểu rằng không thể có sáng tạo và bứt phá trong nghiên cứu khoa học nếu không có tự do tư tưởng, độc lập trong tư duy, thoát ra khỏi cái khung quá chật hẹp, quá gò bó và mất dân chủ của cách quản lý nhà nước hiện tồn. Ý tưởng phải có những tổ chức nghiên cứu tư nhân, tập hợp những nhà khoa học tâm huyết có đủ khả năng tiến hành những đề tài khoa học có tính thực tiễn cao nhằm giải quyết những vấn đề cấp bách cũng như lâu dài của đất nước ấp ủ trong ông từ lâu và nhiều lần ông nói với tôi . Để bước đầu thực hiện kế hoạch hợp tác với Đề án Việt Nam thế kỷ 21 của các anh ở Mỹ đưa ra, ông Sáu Dân cho xúc tiến ngay việc thăm dò và quy tụ một số nhà khoa học ở TP Hồ Chí Minh và Hà Nội để hình thành một vài tổ chức nghiên cứu tư nhân, hoạt động theo Luật Khoa học và Công nghệ đã ban hành. Viện Nghiên cứu Phát triển (Institutes of Development Studies) viết tắt là IDS ra đời ngày 27.9.2007 tại Hà Nội do một số các nhà khoa học tự tổ chức căn cứ theo Luật Khoa học, Công nghệ và Nghị định số 81/2002 ngày 17/10/2002 của Chính phủ, là một ví dụ.

Xin kể một vài sự kiện lý thú về việc này. Theo yêu cầu của ông Sáu Dân, tôi bay ra Hà Nội để dự cuộc họp của mấy anh chị ở Hà Nội tại nhà anh Việt Phương bàn về việc thành lập một tổ chức nghiên cứu tư nhân. Sôi nổi trao đổi khá lâu, anh Quang A đứng dậy nói to, *“các anh chị trao đổi có vẻ “quan phương” quá, theo tôi, cứ dựa vào luật Khoa học và Công nghệ, mình tự*

đăng ký với Sở Khoa học và Công nghệ Hà Nội mà làm thôi, chẳng phải xin phép ai cả. Theo cách đó, tôi cho chỉ một tuần là xong. Anh Chu Hào nguyên là Thứ trưởng Bộ Khoa học-Công nghệ chắc có quan hệ với Sở KHCN Hà Nội, liên hệ ngay với họ đi. Mọi việc khác tôi lo”. Tôi bay về Sài Gòn báo cáo với ông Sáu Dân. Ông cười, ngồi trầm ngâm, mời tôi uống ly nước bưởi. *“Anh quen Quang A lâu chưa? Có thể mời anh ấy vào gặp tôi được không?”*

Xin phép Ông, tôi bước ra sân móc điện thoại gọi cho Quang A, vấn tắt lại buổi nói chuyện và đề nghị của ông Sáu Dân muốn gặp Quang A. Rất thoải mái, anh nói với tôi : *“Được thôi, chiều tối nay em bay vào, sáng mai thứ bảy đến gặp ông, liệu ông có bận không?”*. Quay vào bàn, tôi nói lại với ông Sáu trả lời của tiến sĩ Nguyễn Quang A.

Ông cười thú vị : *“ đúng chất của một người hành động, quãng 9 giờ sáng mai anh đưa anh ấy sang chơi, tiện thể ăn trưa với tôi luôn, có Ngô Vĩnh Long ở Mỹ về nữa, chắc nhiều chuyện hay”*.